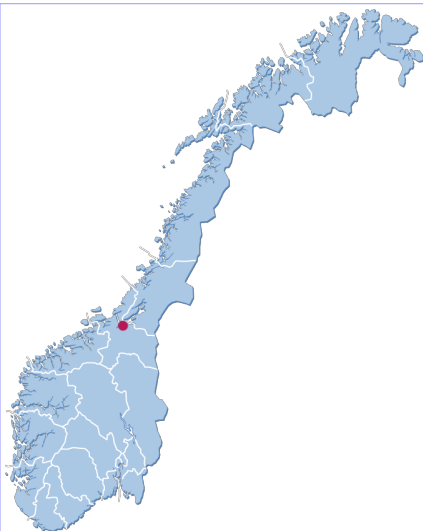
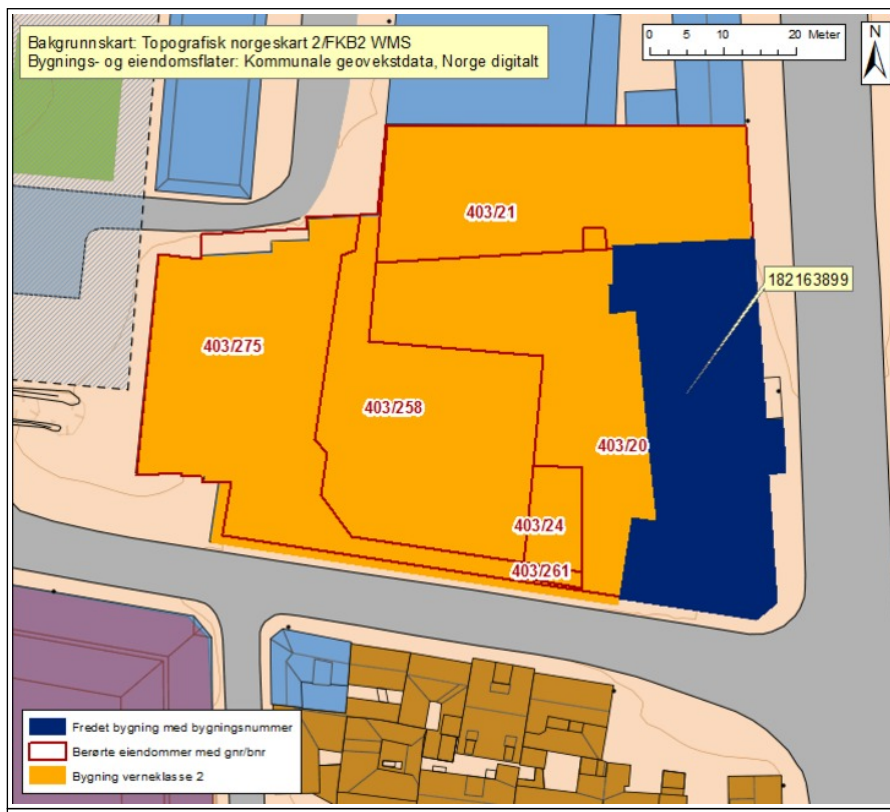

Bygnings- og eiendomsdata

Fylke: Sør-Trøndelag
 Kommune: 1601/Trondheim
 Opprinnelig funksjon: Teater
 Nåværende funksjon: Teater
 Foreslått vernekategori:
 Totalt antall bygg: 3

Bygningsoversikt, omfang vern

Byggnr	Byggnavn	Oppført	Verneklasse	Omfang	GAB nr	Gnr/Bnr
9901921	Byggetrinn 1	1816 - 1895	Verneklasse 1, fredning	Eksteriør/Interiør	182163899	403/20
9901922	Byggetrinn 2	1858 - 1895	Verneklasse 1, fredning	Eksteriør/Interiør	182163899	403/20
9903712	Byggetrinn 3	1994 - 1997	Verneklasse 2, bevaring	Eksteriør	10554799	403/21, -275, -258, -24, -261, -20

Vern kompleks

Formål: Formålet med fredningen er å bevare Trøndelag Teater som arkitektonisk, bygnings- og kulturhistorisk viktig ledd i norsk historie og Trondheims bybilde.

Begrunnelse: Teatret og Theatercaféen fra 1816 med endringer fra 1840- og 1890-årene og med utvidelse som stod ferdig i 1997, er i helhet et påkostet signalbygg for sine forskjellige perioder og fremstår som en representativ bygning og et vesentlig innslag i bybildet. Bygningen har også stor lokalhistorisk, teaterhistorisk og kulturhistorisk verdi.

Omfang: Fredningen omfatter de deler av bygningen som nevnt ovenfor og avmerket på kart.

Beskrivelse kulturmiljø

Teatret og Theatercaféen inngår i et småskala trehusmiljø i to etasjer som er typisk for Trondheims eldre bebyggelse. Bygningen er selv i omtrent samme høyde som disse nabohusrekkene på den andre siden av Prinsens gate og Erling Skakkes gate. Den nye teaterbygningen som ble bygget inntil den gamle i 1997 representerer en videreføring av stedets lange teatertradisjoner, men i en langt større fysisk skala enn tidligere. I arkitekturen er nybygget tilpasset den gamle i gesimshøyden mot gaten, mens den inne i kvartalet rager mange etasjer høyere.

Eiendomshistorikk

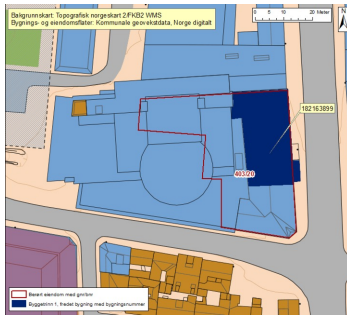
Det var en livlig teatervirksomhet blant byens borgere ved slutten av 1700-tallet og mange teaterselskaper ble stiftet og forsvant igjen. Det forenede Dramatiske Selskab kjøpte i 1811 gartner Johan Fredrik Lohrmanns gård på hjørnet av Prinsens gate og Erling Skakkes gate der selskapet i flere år allerede hadde leid lokaler. Eldste del av det nåværende teater ble oppført i 1816 på denne eiendommen. Her på Kalvskinnet var da et landlig preget område i byens utkant med jorder og noen få fabrikkbygninger. Beliggenheten utenfor sentrale byområder bidro til at bygningen ikke ble rammet av omfattende bybranner. Gamle kart viser at bygningen på 1830-tallet var en av de øverste i Prinsens gate.

Inntil teatret lå en eldre trebygning der selskapets vertinne, madame Lohrmann, drev bevertning og en slags publikumsfoyer. Denne bygningen ble i 1856 erstattet av den nåværende Theatercaféen etter at eiendommen samme år var overtatt av det nyopprettete "Det Trondhjemske Theater Interessentskab". Før dette hadde eiendommen vært på forskjellige private hender siden 1839, men med det nye selskapet og ny drift ble også teaterbygningen endret med nye publikumsfasiliteter. Det nye aksjeselskapet ble sittende som eier av teaterbygningen helt fram til den ble overtatt av det offentlige ved innføring av permanent offentlig støtte til teaterdrift i 1973 (kfr. Stortings proposisjon nr. 107 1971-72). Eierforholdet i Trøndelag Teater AS er i 2008: Staten 66,7 %, Sør-Trøndelag fylkeskommune 16,67 %, Trondheim kommune 16,67 %

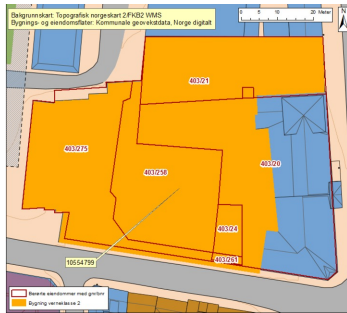
Nabotomten der det nye teatret fra 1997 er oppført, ble forært til teatret av Trondheim kommune i 1983.

Verneverdige bygg

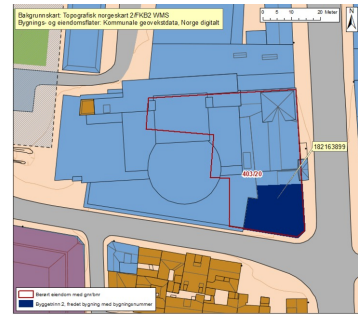
Byggnr: 9901921
GAB nr: 182163899
Navn: Byggetrinn 1
Oppført: 1816 - 1895

Byggnr: 9903712
GAB nr: 10554799
Navn: Byggetrinn 3
Oppført: 1994 - 1997

Byggnr: 9901922
GAB nr: 182163899
Navn: Byggetrinn 2
Oppført: 1858 - 1895

Utomhusanlegg

Elementnr: 1
Elementnavn: Trapp
Beskrivelse: Massiv konstruksjon med overflate i sandstein og glass overdekning på bærende jernkonstruksjon, oppført 1890-årene. Trappeløp ut mot gaten ble revet 1931 i forbindelse med etablering av sporveistrase til Øya. Trappen omfattes av fredningen av bygningen.

Trøndelag Teater sett fra sydøst. T.h. teatret fra 1816, i forgr. Theatercafeen fra 1860, og t.v. og i bakgr. det nye teaterbygget fra 1997. Foto: J. Chr. Eldal, NIKU 2008.

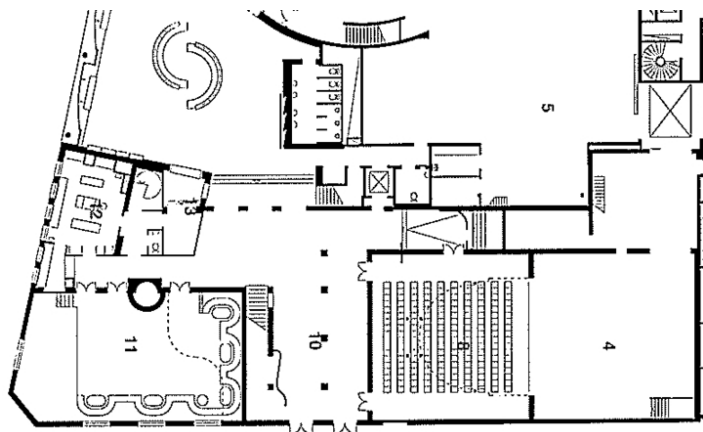
Sett fra vest langs Erling Skakkes gate med ny hovedinngang t.h. Den gamle bygningen skimtes i bakgr. t.h. Foto: J. Chr. Eldal, NIKU 2008.

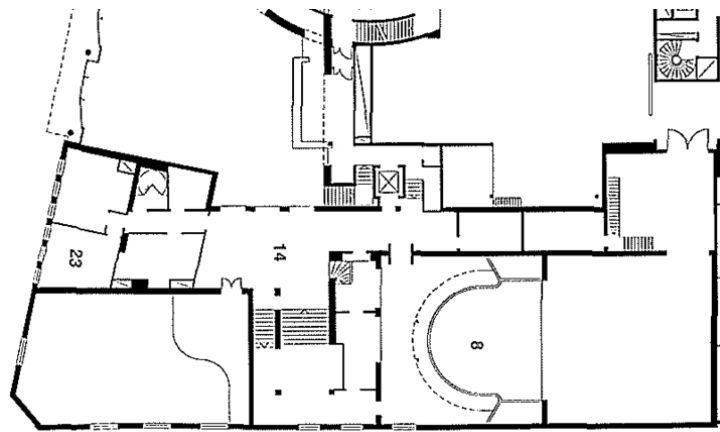
Sett fra nordøst. På tomten midt i bildet lå det tidl. Trøndernes Arbeidersamfunn som ble revet for teatrets nybygg. Foto: J. Chr. Eldal, NIKU 2008.

Den fredete delen av bygningskomplekset sett fra sydøst. Foto: J. Chr. Eldal, NIKU 2008.

Plan 1. et. Theatercafeen t.v. og teatret t.h. Øverst en del av nybygget fra 1997. Nord er t.h. på tegningen. Etter Byggekunst 1998.

Plan 2. et. Nord er t.h. på tegningen. Etter Byggekunst 1998.

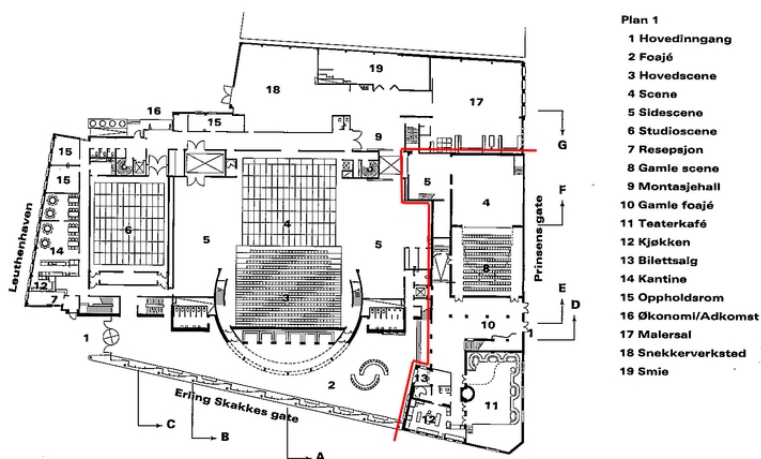
Det nye teatrets foyer sett mot øst og den fredete bygningen med åpninger inn til de gamle foyerne i to etasjer t.v. Foto: J. Chr. Eldal, NIKU 2008.

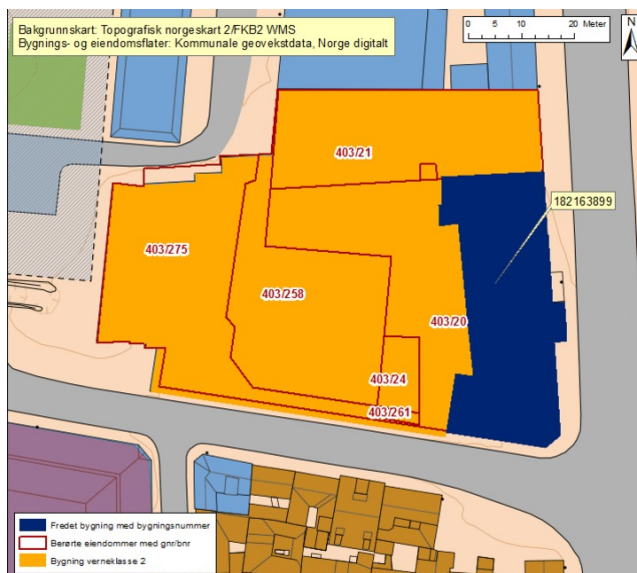
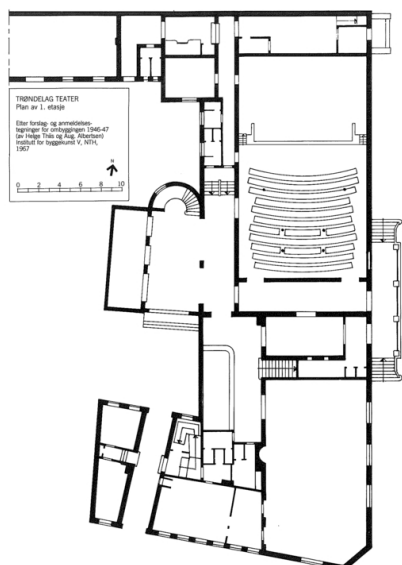
Foyer i den fredete bygningen sett mot øst fra det nye teatrets foyer. I bakgr. den gamle hovedinngangen fra Prinsens gate. Foto: J. Chr. Eldal, NIKU 2008.

Foto som viser hovedtrappen etter forlengelse nordover utenfor rømningsdøren fra teatersalen og før trappeløpet ut mot gaten ble fjernet i 1931. T.v. vises oppr. fasade på fløyen langs Erling Skakkes gate. Etter foto i Trøndelag Teater.

Plan 1. et. Fredningen omfatter alle deler som eksisterte ved fredningsvedtaket i 1969, her avgrenset med rødt i 2008. Opphavsrett: Planunderlag: Statsbygg, etter ferdigmelding 1997.

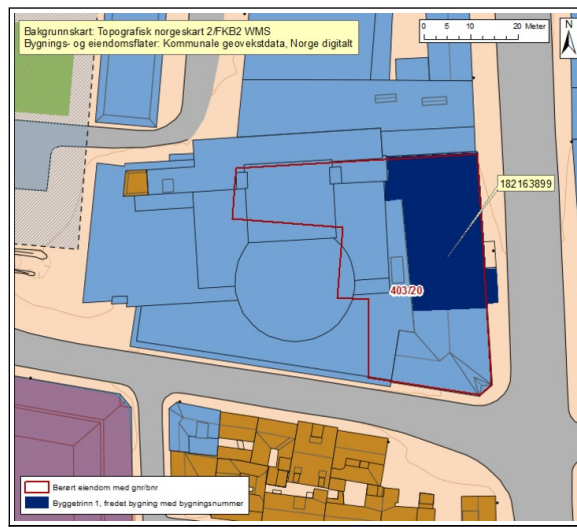
Plan 1. et. fra 1949 med alle tilbygg på gårdsiden før riving i 1990-årene for nytt teater. Fløyen med verksted og skuespillergarderobes ø.t.v. strakte seg lengre inn på gården. Etter Hegard 1986.

BYGNING 9901921 Byggetrinn 1

Kompleks 9900188 Trøndelag Teater

Bygnings- og eiendomsdata

Ansvarssted/etat:	Trøndelag Teater
GAB nr:	182163899
Gnr/bnr:	403/20
Oppført:	1816 - 1895
Byggherre:	Det Forenede Dramatiske Selskab
Arkitekt:	Nicolai Wilhelm Gedde (1816), Karl Norum (1890-årene)
Opprinnelig funksjon:	Kultur/Sport
Nåværende funksjon:	Kultur/Sport
Bygningsart:	Samf.hus/forsamlingslokale
Regulering:	Regulert: Regulert til område for offentlig bebyggelse og bevaringsområde.
Vernestatus:	Vedtaksfredet etter kulturminneloven §15 11.8.1969 Annet vern: Reguleringsplan Midtbyplanen 1981: Registrert som fredningsverdi.

Sammendrag bygningsbeskrivelse

Opprinnelig teaterbygning fra 1816 ble oppført med murte yttervegger og etasjeskiller i tre. Takkonstruksjon er utført i tre og har tekking med skifer (oprinnelig tegl). Bærekonstruksjon galleri og balkong er utført i tre med jernsøyler. Bærekonstruksjon i foyer er utført i armert betong og er sannsynligvis fra 1947-49. Scenen er blant de få som fortsatt har skrått gulv.

Til tross for forskjellige byggeperioder fremstår bygningen sammen med Theatercaféen som enhetlig bak den felles gatefasaden fra 1890-årene. Fasadene er utført i 1890-årenes tolkning av nyklassisistisk stil og er tydelig i slekt med salongens eldre innredning. Teaterdelens gatefasade har blindvinduer som tar opp vindusformen fra Theatercafé-delen ved siden av og er fasadens dominerende element sammen med hovedinngangen med stor trapp og baldakin over. Blindvinduene har store dekorative malerier i sgraffittoteknikk fra samme tid. Det beskjedne snoreloftet fra 1913-16 markerer seg bare som oppløft i takflaten. Med sin feltinndeling med pilastre i kobberkleddingen er det tilpasset den eldre fasadearkitekturen.

Sammendrag bygningshistorie

Eldste del av teatret ble oppført av Det Dramatiske Selskab i 1816. Det var en murbygning som inneholdt den nåværende teatersalongen med scene, skuespillerfoyer bak scenen og skuespillergarderober i et mindre utbygg i to etasjer på gårdsiden. Prosceniet tilsvarte i hovedsak det nåværende med to store søyler på hver side som bærer en kraftig overligger, men med annen dekor enn den nåværende. Selskapets motto var malt over koråpningen: Ei for Kunsten, men for dens Venner. I salongen var en balkong, og det var losjer på begge sider fremme ved proscenie-søylene, trolig alt sammen bevart i den nåværende salongen som har samme utstrekning som den opprinnelige. Ut i fra indisier antas at arkitekten var ingeniørmajor Nicolai Wilhelm Gedde (1779-1833) som i det minste var involvert i byggeprosessen (Noach 1975).

Bygningen og til dels salen har gjennom årene gjennomgått en rekke ombygginger og moderniseringer. I 1841-42 ble balkongen senket og det såkalte galleriet satt inn over for å skaffe flere publikumsplasser. Samtidig ble himlingen i salongen hevet. I 1858-60 ble det tilbygget en gang langs gårdsiden av salongen og en del av scenen. Samtidig ble det anlagt ny hovedinngang fra Prinsens gate med vestibyle syd for salongen og man fikk ny oppgang til balkong og galleri i det nye kafetilbygget som nå også ble oppført. I 1913-16 ble det bygget snoreloft over scenen. Nå og senere ble det bygget flere tilbygg på gårdsiden som ble revet igjen da det ble oppført nytt teater på sydsiden i 1994-97. Foyere i begge etasjer og gangene langsmed salongens gårdside ble gjennomgripende modernisert i 1947-49, og igjen ved oppføringen av det nye teaterbygget i 1990-årene da det også ble laget store åpninger i vestveggen ut mot den nye foyeren i nybygget. Disse delene fremstår nå som en blanding av disse to siste periodene med hovedformer fra 1949 og en del detaljering fra 1997.

Fredningen i 1969 hadde bakgrunn i planer om at de mest verdifulle delene av salong og proscenium skulle flyttes til et nytt teater som ble planlagt på en annen tomt. Riksantikvaren gjorde det tidlig klart at det til tross for fredningen ville være mulig å rive mange nyere deler av bygningsanlegget i tilfelle nybygg ved siden av det gamle teatret ble aktuelt. Deler av salongen kunne ikke påregnes flyttet til annet sted. (Brev fra Riksantikvaren til Trøndelag Teater 3.11.1970.)

Salongen ble reparert og restaurert til Trøndelag Teaters 50-års jubileum i 1987. Den fremstår som en blanding av de tre hovedperiodene fra 1816, 1841-42 og 1890-årene, med hovedvekt på den midterste perioden da både balkong og galleri kom på sin nåværende plass.

Det var flere forsøk med fast teaterdrift gjennom årene, men alle måtte gi opp pga. dårlig økonomi. Først med Trøndelag Teater, startet av skuespilleren Henry Gleditsch i 1937, ble det etablert varig drift.

Hovedkilder for historikk:

- Noach (1975), Kerstin Gjesdahl: Et byggemiljø. Trondheim 1800-1850.
- Nordvik (1978), Martin: -at bevare et teater for byen.
- Hegard (1986), Tonte: Fredede hus og anlegg. Sør-Trøndelag.
- Indergaard (1995), Jan-Emil: Trøndelag Teaters bygning(er) -- en historikk, manusk. i Tr.lag Teater.
- Statsbygg ferdigmelding 534/1997.
- Div. opplysninger innlagt i databasen av Trøndelag Teater.

BYGNING 9901921 Byggetrinn 1

Kompleks 9900188 Trøndelag Teater

Bygningshistorikk

1814	1816	Det Dramatiske Selskab ble reorganisert av en krets velstående borgere i 1814, og man besluttet året etter å oppføre en teaterbygning som sto ferdig i 1816, oppført i mur.
1841	1842	Senking av opprinnelig balkong og bygging av nytt galleri Ny, hevet himling over tilskuerplasser. Dekorert i lyse farger. Ekstra benkerad i parkett ved flytting av brystning mot orkestergrav. Sal oppusset i lyse farger.
1843	1843	Utbedring av scenegulv.
1858	1860	En gang for publikum tilbygget på gårdsiden langs salongen og en del av scenen. Ny entre syd for salongen som førte fra Prinsens gate inn til den nye gangen på gårdsiden. Samtidig oppført ny bygning for Theatercaféen som fikk egen entre fra Prinsensgate og trapp opp til teatrets balkong og galleri. Ny trapp på fortauet som førte ut nesten helt til rennesteinen. Arkitekt Heinrich Ernst Schirmer.
1886	1886	Legging av nytt scenegulv samt anskaffelse av nytt forteppe.
1890	1895	Nye fasader for både teatret og Theatercaféen som gjorde dem stilmessig enhetlige i en nyklassisisme typisk for denne perioden og i slekt med teatersalongens eldre innredning. Omlegging av tak fra tegl til skifer. Markante vegglykter ved inngangspartiet. Baldakinen over hovedinngangen trolig fra denne tid. Arkitekt Karl Norum.
1892	1892	Veggdekorasjon med fire musen på teateret fasade, malt i sgrafittoteknikk av Arne Fladager, trolig på denne tid. Melpomene (sangens og tragediens muse), Thalia (muse for komedie og idyllisk poesi), Terpsikore (dansens og musikkens muse), Polyhmnia (mimens muse).
1899	1899	Nytt forteppe
1913	1916	Oppføring av fløy vestover fra scenen for snekkerverksted, skuespillergarderober og magasin. Heving av tak på scenehus og installasjon av snortrekk for kulisser. Publikumsgarderober på Theatercaféens galleri. Sentralvarme installert. Arkitekt Nils Ryjord.
1929		Tilbygg vest for Parkettgangen for å skaffe bedre plass for publikumsgarderober. Arkitekter Bleken og Krogseth.
1931		Utvendig hovedtrapps løp ut til fortauskanten fjernet pga. konflikt med trafikken.
1937		Trøndelag Teater startet. Nye publikumsgarderober for galleripublikum, utvidelse av publikumsgarderoben i parkett og svingtrapp opp til foyer i 2. etasje. Arkitekt: Tycho Castberg i samarbeid med teatermaler Kaare Hegle og lysmester Oscar Ottesen.
1947	1948	Naboeiendommen Prinsens gate 22 A (Trøndernes Arbeidersamfunn) innkjøpt av Theaterinteressentskabet med tanke på utvidelse av salong og scene. Dette ble aldri gjennomført, men bygningen brukt til prøvesal, studioscene (1969-1993) med mer inntil den ble revet før nybygg i 1995-97.
1947	1949	Trøndelag Teater overtok leien av Theatercaféen 1947 og tok den i bruk som foyer. Oppussing i salongen. Nyinnredning av trappehus, publikumsgarderober og korridorer utenfor salongen. Arkitekter: Helge Thiis og August Albertsen.
1962		Enklere oppussing til 25-årsjubileet. Nytt lysanlegg montert i høyre (østre) losje. Nytt sceneteppe forært av TeatretsVenner, en kopi av det opprinnelige teppet fra 1816. Kommunen ga tomt til nytt teater, en tomt det viste seg at kommunen ikke eide.
1967	1968	Nytt gulv og nytt teppe og nye stoler i salongen. Orkestergraven gjenbygget og en trapp montert mellom salong og scene. Billettluken utvidet.
1968	1969	Nytt lysanlegg. Stillverket ble montert i et rom bak balkong, som fikk stor åpning ut mot salongen.
1971		Sgraffittomaleriene på fasadene restaurert av polske konservatorer.
1974		Provisorisk verkstedbygg oppført i bakgården.
1977		Galleriet ombygget. Administrasjonen flyttet inn i nye lokaler i Prinsens gate 22 A.
1979		Ny prøvesal oppført i Erling Skakkes gate 24 som tilbygg til Theatercafébyggets vestfløy. Lydkontroll installert bak balkong (ved siden av lyslojen) ved denne tid.
1981	1982	Sidefløyen med skuespillergarderober ominnredet til flere garderober, kantine, verksteder med mer.
1985	1987	Takkonstruksjonen reparert for råteskader. Salongen fargerestaurert på grunnlag av undersøkelser utført av polske konservatorer, spesielt stukk og malte dekorasjoner som ble rensert og reparert (Arkitekt Lars Fasting, Teatret disponerer fotodokumentasjon fra arbeidene som kan danne grunnlag for en grundigere historikk og oversikt over de forskjellige lag i interiørhistorien.) Nye stoler i salongen, nye anlegg for elektrisitet og ventilasjon, vestibylar oppusset.
1991	1993	Sprinkleranlegg montert. Nybygg inn på statsbudsjettet i 1992 etter mange års forprosjektering. Arkitektkonkurranse avholdt 1993 med 4B Arkitekter som vinner.
1994	1997	Alle tidligere tilbygg på vestsiden fra 1916 og senere revet for oppføring av nytt teater inntil det gamle. I forbindelse med nybygget ble det laget nye åpninger i vestveggen for kommunikasjon mellom gammel og ny foyer som fikk beholde gammel hovedinngang fra Prinsens gate i tillegg til ny i nybygget. Åpning mellom scene og sidescene ble utvidet. Foyer, korridorer og garderober pusset opp og en del innredningsdetaljer som trolig var fra 1947-49, fjernet. Nyåpning ved Trondheims 1000-års jubileum i 1997.
1996		I forbindelse med bygging av nytt teater ble åpning mellom scene og sidescene utvidet samtidig som det ble gjort diverse bygningsmessige tilpasninger mellom gammel og ny bygning.
2003		Lydkontrollen flyttet fra losje bak balkong opp til galleri.

Vern

Formål:	Formålet med fredningen er å bevare den eldste delen av Trøndelag Teater som eksempel på en bygning med arkitektonisk og kulturhistorisk verdi som et viktig ledd i norsk teaterhistorie og Trondheims bybilde. Formålet med fredningen er videre å sikre hovedstrukturen i det arkitektoniske uttrykket og detaljering så som fasadeløsninger, opprinnelige og eldre deler som dører og vinduer, samt materialbruk og overflater. Formålet med fredning av interiør er å opprettholde opprinnelig rominndeling med opprinnelige og eldre bygningsdeler, overflater og materialbruk, belysning, armaturer og detaljer, samt opprinnelig fast inventar.
Begrunnelse:	Teatret og Theatercaféen fra 1816 med endringer fra 1840- og 1890-årene og med senere justeringer er et påkostet signalbygg for sine forskjellige perioder og fremstår som en representativ bygning og et vesentlig innslag i bybildet. Bygningen har også stor lokalhistorisk, teaterhistorisk og kulturhistorisk verdi.
Omfang:	Fredningen omfatter bygningens eksteriør og interiør. Fredningen inkluderer hovedelementer som konstruksjon, fasadekomposisjon, planløsning, materialbruk, overflatebehandling og bygningsdeler som vinduer, dører, gerikter, listverk, ildsteder og fast inventar. Lagrede bygningsdeler som dører, vinduer og demonterte ovner, der slike finnes, inngår i fredningen.
Vernekategori:	Verneklasse 1, fredning

BYGNING 9901921 Byggetrinn 1

Kompleks 9900188 Trøndelag Teater

Interiør

Interiørnr: 100a

Interiørnavn: Salong

Beskrivelse: Salongen preges av tre hovedperioder: 1816, 1840-årene og 1890-årene.

Interiørnr: 100b

Interiørnavn: Salong

Beskrivelse: Prosceniet er fra 1816. Ved undersøkelsene før restaurering i 1980-årene ble det funnet flere lag med dekor. Relieffet på midten er trolig fra 1900-tallet.

Interiørnr: 100c

Interiørnavn: Salong

Beskrivelse: Himlingen er trolig fra 1840-årene, men den malte dekoren trolig mest fra 1890-årene.

Interiørnr: 100d

Interiørnavn: 1 et. Vestibyle og foyer

Beskrivelse: Vestibylen og foyer sett vestover med nybygget fra 1997 i bakgr.

Interiørnr: 100e

Interiørnavn: 1. et. Foyer

Beskrivelse: Sett sydover mot Theatercafeen.

Interiørnr: 200a

Interiørnavn: 2. et. Foyer

Beskrivelse: Foyer i 2. et. sett mot øst. Salongen t.v. og Theatercafeen t.h.

Interiørnr: U

Interiørnavn: Underscene

Beskrivelse: T.v. ses en eldre heis opp til scenen.

Interiørnr: 0

Interiørnavn: Interiør generelt

Beskrivelse: Salongen med prosceniet er det rikest utformete interiøret og det eneste med mye gammel innredning bevart.

BYGNING 9901921 Byggetrinn 1

Kompleks 9900188 Trøndelag Teater

Teaterbygningen sett fra sydøst, innkledd av bygningskompleksets felles fasade fra 1890-årene. I bakgrunnen opplettet i taket for snoreloftet fra 1913-16. Foto: J. Chr. Eldal, NIKU 2008.

Foto fra før 1909 da det ble laget rømningsdør direkte ut fra salongen og hovedtrappen ble forlenget nordover. Også før taket ble løftet for snoreloft 1913-16. Opphavsrett: Universitetsbiblioteket i Trondheim.

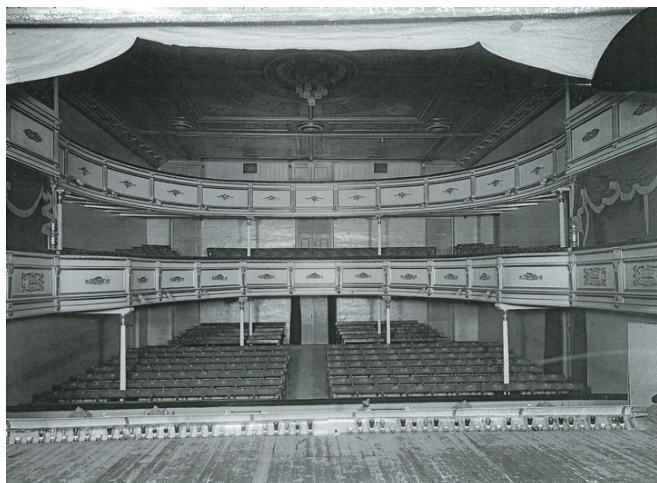
De fire muser, som trolig ble malt rett etter at fasaden var oppsatt ca 1892. Foto: J. Chr. Eldal, NIKU 2008.

Den gamle personalinngangen er ute av bruk, men har fått ny dør.

BYGNING 9901921 Byggetrinn 1

Kompleks 9900188 Trøndelag Teater

Salongen ca 1918. Opphavsrett: Sverresborg Trøndelag Folkemuseum.

Salongen er i hovedtrekkene uforandret siden 1890-årene. Noen dører er endret og losjer bak balkong for lys og lyd er kommet til. Opphavsrett: Statsbygg ferdigmelding 534/1997.

Foto: J. Chr. Eldal, NIKU 2008.

Foto: J. Chr. Eldal, NIKU 2008.

Foto: J. Chr. Eldal, NIKU 2008.

Vestibyle og foyer 1. et. Foto: J. Chr. Eldal, NIKU 2008.

BYGNING 9901921 Byggetrinn 1

Kompleks 9900188 Trøndelag Teater

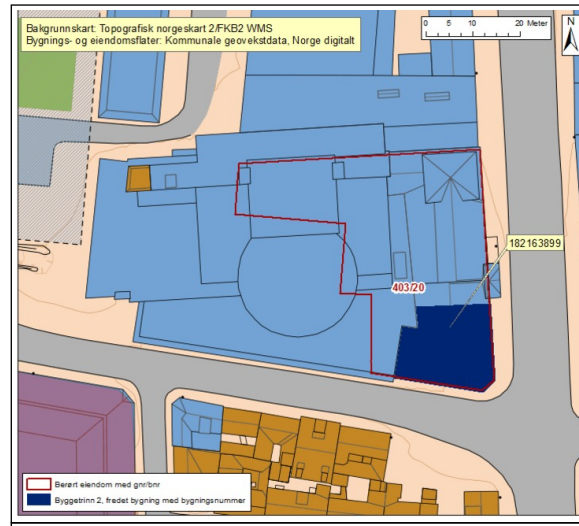
Foyer 1. et. Foto: J. Chr. Eldal, NIKU 2008.

Foyer 2. et. Foto: J. Chr. Eldal, NIKU 2008.

Bygnings- og eiendomsdata

Ansvarssted/etat:	Trøndelag Teater
GAB nr:	182163899
Gnr/bnr:	403/20
Oppført:	1858 - 1895
Byggherre:	Det Thronhjemske Theater-Interessentskab
Arkitekt:	Heinrich Ernst Schirmer (1860), Karl Norum (1890-årene)
Opprinnelig funksjon:	Kultur/Sport
Nåværende funksjon:	Kultur/Sport
Bygningsart:	Samf.hus/forsamlingslokale
Regulering:	Regulert: Regulert til område for offentlig bebyggelse og bevaringsområde.
Vernestatus:	Vedtaksfredet etter kulturminneloven §15 11.8.1969 Annet vern: Reguleringsplan Midtbyplanen 1981: Registrert som fredningsverdi.

Sammendrag bygningsbeskrivelse

Teaterets søndre del (Theatercaféen) er oppført med murte yttervegger og etasjeskille mot loft utført som trebjelkelag. Takkonstruksjonen er i tre med skifertekking. Kjeller under den søndre delen av bygget. Kjelleren inkluderer en mindre hvelvkjeller. Theatercaféen inneholder et galleri utført i stålkonstruksjoner.

Bygningen fremstår sammen med den eldre teaterbygningen som enhetlig bak den felles fasaden fra 1890-årene, utført i nyklassisistisk stil som er i slekt med teatersalongens eldre innredning. Fasadene domineres av store rundbuede vinduer og av hovedinngangens store trapp med baldakin over mens fløyen langs Erling Skakkes gate er blitt modernistisk. Gatefasadene gjenspeiler at salen går opp gjennom to etasjer mens vestre del av bygningen er delt i to etasjer.

Sammendrag bygningshistorie

I 1857/58 ble bygningen oppført som forlengelse av teatret mot syd frem til Erling Skakkes gt. Denne nabotomten hadde tilhørt teateret siden 1811 med et eldre hus der teatret hadde hatt bevertning og publikumsfoyer. Formålet var å bygge en sal som kunne benyttes før, under og etter teaterbesøk, i tillegg til en del mindre selskapsrom.

Både bygningen og salen har gjennom årene gjennomgått en rekke ombygginger og moderniseringer. Fløyen langs Erling Skakkes gate fikk ny, modernistisk fasade, trolig i 1947-49, og trolig ble også andre deler av bygningen da fornyet. I 1978-79 ble salen istandsatt på grunnlag av spor som en slags parafase over kafelokaler fra 1890-årene. Bygningen for øvrig har rommet både biljard, leilighet for restauratøren og div. formål knyttet til serveringsdriften, men etter hvert heller lokaler for teatrets voksende drift fram til nytt teater sto ferdig i 1997. Da ble vestenden av sidefløyen langs Erling Skakkes gate revet vest for det opprinnelige portrommet. Samtidig ble det laget åpninger i vestre langvegg fra foyeren ut til den nye foyeren i det nye teaterbygget slik at disse kunne fungere sammen. Da ble også alle interiører i den gamle kafebygningen unntatt Theatercafé-salen pusset opp og tilpasset nybygget.

Hovedkilder for historikk:
Se byggetrinn 1.

Bygningshistorikk

1858	1860	Bygningen oppført som forlengelse av teaterbygningen med en kort fløy i vinkel langs Erling Skakkes gate der det var et portrom inn gjennom 1. etasje. Bygningen inneholdt salen som senere ble kalt Theatercaféen, og bl.a. billiard og leilighet for restauratøren, den siste trolig i sidefløyens 2. etasje.
1890	1895	Ny fasade felles med teaterbygningen.
1912	1916	Kafeen omgjort til foyer for teatret, toaletter innredet under. Galleriet tatt i bruk som publikumsgarderobe for teatret.
1926		Theatercaféen oppusset.
1947	1949	Trøndelag Teater overtok leien av Theatercaféen 1947 og tok den i bruk som foyer. Nyinnredning av foyeren, trappehus, publikumsgarderober og korridorer utenfor foyeren. Arkitekter: Helge Thiis og August Albertsen. Endring av sydfasade i sidefløyen med nye vindusformater trolig fra denne tid.
1978	1979	Theatercaféen pusset opp på grunnlag av få historiske spor som en moderne parafase over et kafelokale fra 1890-årene, arkitekt Lars Fasting. Tatt i bruk som kafescene. Dekorasjon i stor ovnsnisje på vestveggen i salen: Parafase over teaterinteriører fra forskjellige perioder utført i keramikk, porselen og speil av keramikeren Yngvild Fagerheim.
1995	1997	I forbindelse med nybygg med nytt teater ble en del revet av fløyen vestover langs Erling Skakkes gate. Det resterende ble modifisert og pusset opp, likeledes de åpne publikumsarealene vest og nord for Theatercaféen.

BYGNING 9901922 Byggetrinn 2

Kompleks 9900188 Trøndelag Teater

Vern

Formål:	Formålet med fredningen er å bevare de eldre deler av Trøndelag Teater som eksempel på en bygning med arkitektonisk og kulturhistorisk verdi som et viktig ledd i norsk teaterhistorie og Trondheims bybilde.
Begrunnelse:	Formålet med fredningen er videre å sikre hovedstrukturen i det arkitektoniske uttrykket og detaljering så som fasadeløsninger, opprinnelige og eldre deler som dører og vinduer, samt materialbruk og overflater. Formålet med fredning av interiør er å opprettholde opprinnelig rominndeling med opprinnelige og eldre bygningsdeler, overflater og materialbruk, belysning, armaturer og detaljer, samt opprinnelig fast inventar.
Omfang:	Teatret og Theatercaféen fra 1816 med endringer fra 1840- og 1890-årene og med senere justeringer er et påkostet signalbygg for sine forskjellige perioder og fremstår som en representativ bygning og et vesentlig innslag i bybildet. Bygningen har også stor lokalhistorisk, teaterhistorisk og kulturhistorisk verdi.
Vernekategori:	Fredningen omfatter bygningens eksteriør og interiør. Fredningen inkluderer hovedelementer som konstruksjon, fasadekomposisjon, planløsning, materialbruk, overflatebehandling og bygningsdeler som vinduer, dører, gerikter, listverk, ildsteder og fast inventar. Lagrede bygningsdeler som dører, vinduer og demonterte ovner, der slike finnes, inngår i fredningen.
	Verneklasse 1, fredning

Interiør

Interiørnr: 100a

Interiørnavn:

Theatercaféen

Beskrivelse: Lokalet har vært gjennom mange moderniseringer og endringer og fremstår nå slik den ble i 1978-79 som en parafase over gammelt kafeinteriør basert på bygningshistoriske spor. Har vært kafescene siden 1983.

Interiørnr: 100b

Interiørnavn:

Theatercaféen

Beskrivelse: Lokalet har også et lite galleri.

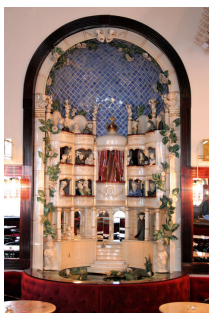
Interiørnr: 100c

Interiørnavn:

Theatercaféen

Beskrivelse: Yngvild

Fagerheims dekorasjon fra 1979 i en tidligere ovnsnisje er formet som en dukketeatersalong.

Interiørnr: 200a

Interiørnavn: Foyer i 2. et.

Beskrivelse: I 2. et. er en del av arealet foyer for teatret med nye åpninger fra 1997 ut til foyeren i den nye teaterbygningen. I bakgr. t.v. dør til nye møterom i fløyen langs Erling Skakkes gate.

Theatercafé-delen sett fra sydøst. T.v. fasaden langs Erling Skakkes gate som ble modernisert i 1947-49. Foto: J. Chr. Eldal, NIKU 2008.

De store vinduene har fremdeles opprinnelig hovedinndeling, men nyere rammer og glass. Foto: J. Chr. Eldal, NIKU 2008.

Theatercafeen. Foto: J. Chr. Eldal, NIKU 2008.

Theatercafeen. Foto: J. Chr. Eldal, NIKU 2008.

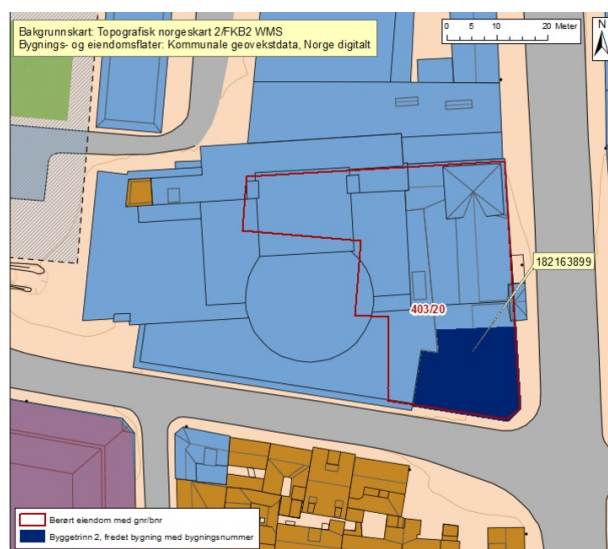
Dekorasjon i Theatercafeen. Foto: J. Chr. Eldal, NIKU 2008.

Prospektkort med følgende tekst: Trondhjem. Theateret - Grand Café.

Foyer 2. et. Foto: J. Chr. Eldal, NIKU 2008.

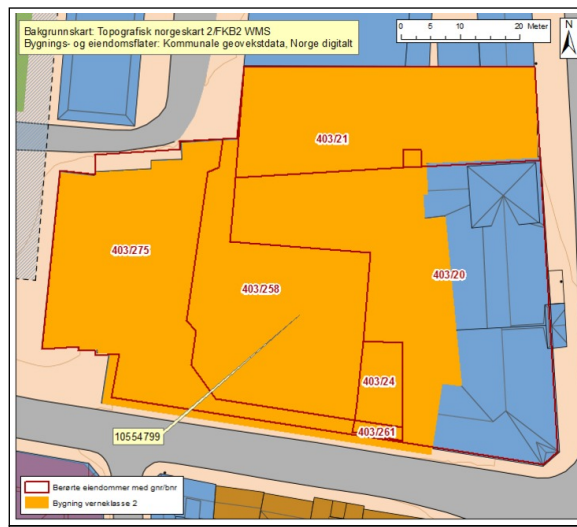

BYGNING 9903712 Byggetrinn 3

Kompleks 9900188 Trøndelag Teater

Bygnings- og eiendomsdata

Ansvarssted/etat:	Trøndelag Teater
GAB nr:	10554799
Gnr/bnr:	403/21, -275, -258, -24, -261, -20
Oppført:	1994 - 1997
Byggherre:	Statsbygg
Arkitekt:	4B Arkitekter, Geir Dyrvik prosjektansvarlig
Opprinnelig funksjon:	Kultur/Sport
Nåværende funksjon:	Kultur/Sport
Bygningsart:	Samf.hus/forsamlingslokale
Regulering:	Regulert: Regulert til område for offentlig bebyggelse og bevaringsområde.
Vernestatus:	

Sammendrag bygningsbeskrivelse

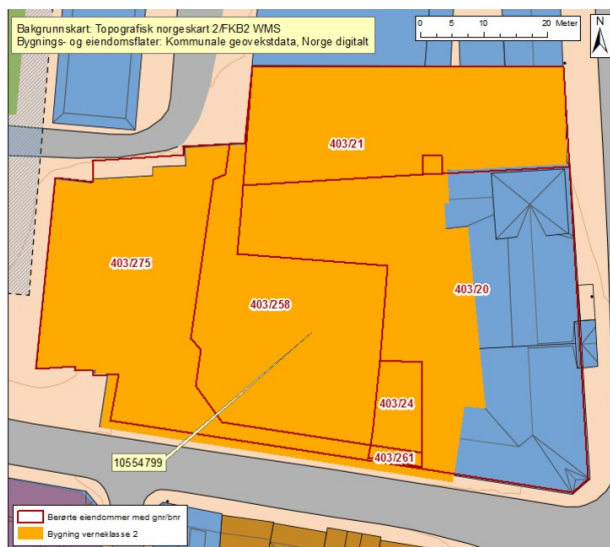
Nybygg/tilbygg til eksisterende teaterbygning fra 1861. Fasaden er oppført i gylden sandfarget tegl med en åpen foajé i glass mot bevaringsverdig trehusbebyggelse mot sør. Byggets funksjon er lett leselig i eksteriøret, med hovedsalen uttrykt gjennom en sirkulær form som samler bygningsmassene. Nybygget knyttes sammen med det eksisterende teateret gjennom en felles foajé.

Sammendrag bygningshistorie

Nybygget stod ferdig og ble tatt i bruk i 1997.

Vern

Formål:	Formålet med å bevare nybygget fra 1997 er å sikre den arkitektoniske utviklingen som gjenspeiler teaterets historie.
Begrunnelse:	Nybygget fra 1997 utgjør en uunnværlig del av Trøndelag teater og er en viktig representant for teaterhistorien og dens utvikling i Norge. Materialer og høyder er nøye tilpasset til det gamle teateret og eksisterende kvartalstruktur.
Omfang:	Bygningens eksteriør inkludert ytterside av alle gamle yttervegger som nå er innbygget i og er innerside i nybygget fra 1997.
Vernekategori:	Verneklasse 2, bevaring

Sett fra vest langs Erling Skakkes gate med ny hovedinngang t.h. Den gamle bygningen skimtes i bakgr. t.h. Foto: J. Chr. Eldal, NIKU 2008

BYGNING 9903712 Byggetrinn 3

Kompleks 9900188 Trøndelag Teater

Sett fra nordøst. På tomten midt i bildet lå det tidl. Trøndernes Arbeidersamfunn som ble revet for teatrets nybygg. Foto: J. Chr. Eldal, NIKU 2008